

Fylkesmannen i Buskerud

Voksne i grunnskole og videregående opplæring

Seniorrådgiver Silje Therese Nyhus

Opplæring for voksne

- Reguleres av opplæringsloven kapittel 4A
- Andre bestemmelser i opplæringsloven gjelder kun så langt dette fremgår direkte av bestemmelsen selv eller i en av bestemmelsene i kapittel 4A
 - Saksbehandlingsreglene i forvaltningsloven utfyller opplæringsloven
- Kommunen er ansvarlig for grunnskoleopplæring for voksne
- Fylkeskommunen er ansvarlig for grunnskoleopplæring for voksne i barnevern- og helseinstitusjoner og for videregående opplæring for voksne

Grunnskoleopplæring for voksne

- Rett til opplæring særskilt organisert for voksne reguleres av opplæringsloven kapittel 4A
- Færre fag enn ordinær grunnskoleopplæring (norsk, matematikk, engelsk og to av fagene naturfag, samfunnsfag og religion, livssyn og etikk). Leder frem til et grunnskolevitnemål for voksne
- Skal være gratis
- Kommunen kan søke tilskudd til opplæring for asylsøkere i alderen 16-18 år

Rett til grunnskoleopplæring

§ 4A-1 Rett til grunnskoleopplæring for vaksne

Dei som er over opplæringspliktig alder, og som treng grunnskoleopplæring, har rett til slik opplæring, så langt dei ikkje har rett til vidaregåande opplæring etter § 3-1. Retten til opplæring omfattar til vanleg dei faga ein treng for å få vitnemål for fullført grunnskoleopplæring for vaksne. Opplæringa skal tilpassast behovet til den enkelte.

Opplæringa og undervisningsmateriellet er gratis.

Det er eit vilkår for rett til grunnskoleopplæring at søkjaren har lovleg opphald i landet. Dei som er over opplæringspliktig alder, og som oppheld seg lovleg i landet i påvente av å få avgjort søknad om opphaldsløyve, har likevel berre rett til grunnskoleopplæring etter denne paragrafen når dei er under 18 år og det er sannsynleg at dei skal vere i Noreg i meir enn tre månader. Dei som oppheld seg lovleg i landet i påvente av å få avgjort søknad om opphaldsløyve, og som fyller 18 år i løpet av eit skoleår, har rett til å fullføre påbegynt skoleår. For dei som får avslag på søknaden om opphaldsløyve, gjeld retten til grunnskoleopplæring etter denne paragraf fram til dato for endelig vedtak.

Vilkår for rett til grunnskoleopplæring for voksne

Vilkår for å ha rett til grunnskoleopplæring for voksne:

- Må være over opplæringspliktig alder (16 år)
- Ikke ha rett til videregående opplæring etter opplæringsloven § 3-1
- Har lovlig opphold i Norge
 - Innvilget oppholdstillatelse som gir grunnlag for permanent opphold eller kollektiv beskyttelse
 - Også de som er under 18 år og som oppholder seg lovlig i Norge i påvente av å gå avgjort søknad om oppholdstillatelse
- Trenger grunnskoleopplæring

Kommunen kan velge å tilby grunnskoleopplæring for voksne til de som ikke har lovlig opphold

Særskilt språkopplæring i grunnskoleopplæring for voksne

- Det er ikke en uttrykkelig rett til særskilt språkopplæring i loven
- Opplæringen skal være tilpasset den voksne
- Rett til særskilt tilrettelegging hvis nødvendig for å få forsvarlig opplæring, dvs. tilfredsstillende utbytte
 - Slik særlig tilrettelegging kan være særskilt språkopplæring frem til den voksne har tilstrekkelige ferdigheter til å følge ordinær grunnskoleopplæring for voksne
- Kan for øvrig ha rett til spesialundervisning, jf. § 4A-2

Faget norsk i grunnskoleopplæring for voksne

- Særskilt norskopplæring kan gis etter læreplan i grunnleggende norsk for språklige minoriteter eller ordinær læreplan i norsk
- Læreplan i grunnleggende norsk
 - har ikke vurdering med karakter
 - har ikke opplæring i skriftlig sidemål
- Vitnemål fra grunnskoleopplæring for voksne krever at den ordinære norskplanen følges.
 - sluttvurdering med karakteren 1
 - fritak fra vurdering med karakter i skriftlig sidemål hvis den voksne hadde særskilt språkopplæring på 8., 9. og/eller 10. trinn

Spesialundervisning

§ 4A-2 Rett til spesialundervisning på
grunnskolens område

Vaksne som ikkje har eller som ikkje kan få tilfredsstillande utbytte av det ordinære opplæringstilbodet for vaksne, har rett til spesialundervisning.

Vaksne som har særleg behov for opplæring for å kunne utvikle eller halde ved like grunnleggjande dugleik, har rett til slik opplæring.

For opplæring etter denne paragraf gjeld § 5-1 andre ledd bortsett frå siste punktum, og §§ 5-3, 5-4, 5-5 og 5-6 tilsvarende.

Rett til spesialundervisning

- Rettigheten er gitt voksne med rett til grunnskoleopplæring som ikke har, eller ikke kan få, et tilfredsstillende utbytte av det ordinære opplæringstilbudet
- En tilleggsrett – vedtaket om spesialundervisning kommer i tillegg til retten til grunnskoleopplæring for voksne
- Kan føre til at den voksne har rett til mer enn de fem fagene som er påkrevd for å oppnå vitnemål
 - Den voksne skal få et tilfredsstillende utbytte

Grunnlag for spesialundervisning

- To grunnlag for rett til spesialundervisning
 - Voksne som ikke har eller ikke kan få et tilfredsstillende utbytte av det ordinære opplegget (første ledd)
 - Voksne som har et særlig behov for å vedlikeholde eller utvikle grunnleggende ferdigheter (andre ledd)

Likeverdighetsprinsippet

- Spesialundervisningen er likeverdig når en voksen med spesielle opplæringsbehov har omtrent de samme mulighetene for å nå de målene som er realistiske for å sette opp for ham/henne som andre voksne har for å nå sine mål med det ordinære opplæringstilbudet
- Må først og fremst vurderes i forhold til andre som får oppfylt sine rettigheter etter § 4A-2 andre ledd

Lengden på opplæringen

- Hvor lang opplæring den voksne har krav på, vil bero på en skjønnsmessig vurdering i hvert enkelt tilfelle
- Loven setter ingen tidsbegrensning
- «*Departementet legg til grunn at eit livslangt tilbod ikkje skal vere noko normalordning, og berre vil vere aktuelt i svært få tilfelle.*» (Ot.prp. nr. 46 (1997-1998))
 - Enkelte voksne kan ha behov for opplæring i grunnleggende ferdigheter livet ut

- Når det skal avgjøres om den voksne ikke lenger har rett, må det vurderes om den voksne fortsatt fyller vilkårene etter § 4A-2 andre ledd
 - Sakkyndig vurdering er her viktig
- Det må vurderes om den voksne nå har tilstrekkelige grunnleggende ferdigheter
- Det kan også være aktuelt å se på om den voksne har utviklingsmuligheter eller om han/hun trolig har nådd en grense for utbytte av opplæringen

Sakkyndig vurdering

- Det følger av § 4A-2 tredje ledd at flere av reglene i opplæringsloven kap. 5 også gjelder grunnskoleopplæring for voksne
 - § 5-3 krav til sakkyndig vurdering
 - § 5-4 krav om samarbeid med den voksne/verge
 - § 5-6 krav om PP-tjeneste som jobber både individrettet og systemrettet

Videregående opplæring

§ 4A-3 Rett til videregående opplæring for vaksne

Vaksne som har fullført grunnskolen eller tilsvarande, men som ikkje har fullført vidaregåande opplæring, har etter søknad rett til videregående opplæring. Første punktum gjeld vaksne frå og med det året dei fyller 25 år. Opplæringa for vaksne skal tilpassast behovet til den enkelte. Retten kan oppfyllest mellom anna ved fjernundervisningstilbod. Departementet gir nærmere forskriftar mellom anna om kven retten omfattar, om inntak, rangering og førerett.

**Fylkesmannen
i Buskerud**

Vaksne som er teke inn til videregående opplæring, har rett til å fullføre opplæringsløpet. Dette gjeld selv om dei ikkje har rett til vidaregåande opplæring etter første leddet.

I fag der læreplanen føreset lengre opplærignstid enn tre år, har dei vaksne rett til opplæring i samsvar med den opplæringstida som er fastsett i opplæringsplanen.

**Fylkesmannen
i Buskerud**

Opplæringa i offentlig videregående skole eller i lærebedrift er gratis. Fylkeskommunen har ansvaret for å halde vaksne som får videregående opplæring, med nødvendige trykte og digitale læremiddel og digitalt utstyr. Vaksne som får videregående opplæring, kan ikkje påleggjast å dekkje nokon del av utgiftene til dette utover det som følger av forskrift. Fylkeskommunen kan påleggje vaksne som får vidaregåande opplæring, å halde seg med anna individuelt utstyr som opplæringa til vanlig gjer det nødvendig å ha. Departementet kan gi nærmere forskrifter.

Vaksne som har rett til vidaregåande opplæring har rett til vurdering av realkompetansen sin og til kompetansebevis. Personar som ikkje har rett til vidaregåande opplæring, skal få vurdert realkompetansen sin om dei blir vist til dette av kommune eller Arbeids- og velferdsetaten. Departementet kan gi nærmere forskrifter.

Fylkeskommunen skal gi kompetansebevis på grunnlag av realkompetansevurdering på vidaregåande opplærings nivå. Departementet kan gi nærmere forskrifter.

**Fylkesmannen
i Buskerud**

Den som har fullført og bestått fag- og yrkesopplæring som ein del av ungdomsretten etter § 3-1 første ledd, har etter søknad rett til eitt års påbygging til generell studiekompetanse. Det same gjeld andre som har fullført og bestått fag- og yrkesopplæring innen utgangen av det året dei fyller 24 år. Retten gjeld dei som har fullført og bestått fag- og yrkesopplæring i 2014, eller seinare. Retten kan takast ut når som helst etter fullført og bestått fag- og yrkesopplæring.

Det er eit vilkår for rett til vidaregåande opplæring at søkjaren har lovleg opphald i landet. Vaksne som oppheld seg lovleg i landet i påvente av å få avgjort søknad om opphaldsløyve, har likevel ikkje rett til opplæring etter denne paragrafen.

Vilkår for rett til videregående opplæring for voksne

- Vilkår for rett til videregående opplæring for voksne:
 - har fullført grunnskolen eller tilsvarende
 - har ikke fullført videregående opplæring
 - er eldre enn 25 år eller fyller 25 år det året
 - har søkt
 - har lovlig opphold i Norge
- Fylkeskommunen kan velge å tilby videregående opplæring for voksne også til de som ikke har lovlig opphold
- Rett til å fullføre
- Videregående opplæring for voksne er gratis

Vurdering i videregående opplæring for voksne

- Voksne har rett til realkompetansevurdering og kompetansebevis
- Det kreves i utgangspunktet bestått i alle fag for å oppnå vitnemål
- Voksne kan få fritak fra vurdering med karakter i skriftlig sidemål hvis han eller hun hadde særskilt språkopplæring på ungdomstrinnet eller i videregående opplæring, ikke har gjennomgått ungdomstrinnet i norsk grunnskole mv.

Særskilt språkopplæring i videregående opplæring for voksne

- Voksne har ikke rett til særskilt språkopplæring eller spesialundervisning, men opplæringen skal være tilpasset
- Voksne kan likevel ha rett til særskilt språkopplæring og/eller spesialundervisning hvis han eller hun er tatt opp på ordinær videregående opplæring

Forholdet mellom voksenopplæring og introduksjonsordning

- Voksenopplæring og introduksjonsordningen er to separate ordninger
- Eksisterer uavhengig av hverandre
- Kan ha rett til begge